

Maakunnan hallinto, toimielimet ja johtaminen

Hallintovaliokunta 24.3.2017

Hallitusneuvos Eeva Mäenpää, VM

Maakuntavaltuusto

- Asema maakunnassa vastaa pääosin valtuuston asemaa kunnassa
- Vastaa maakunnan taloudesta ja toiminnasta kokonaisuutena sekä käyttää maakunnan päätösvaltaa
- Maakuntavaltuusto päättää mm.
  - Maakuntastrategiasta
  - Hallintosäännöstä
  - Talousarviosta ja taloussuunnitelmasta
  - Omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
  - Maakuntien yhteistyösopimuksesta
- Maakuntavaltuuston koko:
  - Enintään 200 000 asukasta/vähintään 59 valtuutettua
  - 200 001– 400 000 / 69
  - 400 001 – 600 000 / 79
  - 600 001 – 800 000 / 89
  - Yli 800 000 / vähintään 99 valtuutettua.
- Ensimmäinen maakuntavaltuusto aloittaa toimikautensa 1.3.2018.

Maakunnan toimielinrakenne

- Vastaa pääosin kuntalain sääntelyä
- Myös maakuntalain sääntely on luonteeltaan mahdollistavaa
- **Maakunnan lakisääteiset toimielimet maakuntalain mukaan ovat**
  - Maakuntavaltuusto
  - Maakuntahallitus
  - Tarkastuslautakunta
  - Liikelaitoksissa johtokunta
- Muilta osin toimielinrakenne on maakunnan päätettävissä
  - Voi olla lautakuntia, johtokuntia tai toimikuntia sekä
  - jaostoja maakuntahallituksessa, lautakunnassa ja johtokunnassa
- Maakuntavaltuusto päättää toimielinrakenteesta maakunnan hallintosäännössä

Maakunnan johtaminen

- Vastaa pääosin kuntalain mukaista rakennetta
- Maakuntaa johdetaan maakuntavaltuuston päättämän maakuntastrategian mukaisesti
- Maakuntahallitus johtaa maakunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta
- Maakuntajohtaja maakuntahallituksen alaisena
  - Viranhaltija, irtisanominen valtuuston epäluottamuksen perusteella, johtajasopimus
- (Lisäksi maakunnassa voi olla sote-järjestämisjohtaja)
- Liikelaitoksessa on oltava liikelaitoksen johtaja, joka toimii liikelaitoksen johtokunnan alaisena
- Konsernijohto
  - Maakuntahallitus, maakuntajohtaja, muut hallintosäännössä määrätyt
- Muilta osin johtamisrakenne on maakunnan päätettävissä
- Maakuntavaltuusto päättää maakunnan hallintosäännössä

Maakunta – maakuntakonserni – maakunnan toiminta

- Vastaa pääosin kuntalain käsitteistöä
- Maakunnan oma toiminta (= samaa oikeushenkilöä)
  - Maakunnan oma organisaatio ja liikelaitokset
- Maakuntakonserni (=erillisiä oikeushenkilöitä, maakunnan määräysvallassa)
  - Maakunnan tytäryhteisöt, maakunnan määräysvallassa olevat säätiöt
- Maakunnan toiminta
  - Palvelukeskukset (eivät ole yhden maakunnan konserniyhtiöitä)
  - Maakuntien yhteistoiminta
  - Ostopalvelut
  - Muut maakunnan tehtävien toteuttamisen muodot (mm. osaomistus, sopimus, rahoitus)
- Maakuntavaltuuston toimivalta päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta kokonaisuutena sekä sen edellyttämä ohjaus ja valvonta maakunnan toiminnassa turvataan maakuntalaissa säädetyllä tavalla.

Maakunnan toiminta

Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen

- Maakunnassa palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa koskeva operatiivinen päätöksenteko erotetaan toisistaan

- Liikelaitos vastaa maakunnan omasta palvelutuotannosta
  - Erotuksena kuntasektorista liikelaitos on pakollinen
  - Ei voi toimia markkinoilla
  - Liikelaitoksessa viranhaltijoita, jotka voivat käyttää julkista valtaa
- Maakunta voi perustaa yhden tai useampia liikelaitoksia
  - sote-palveluiden tulee olla yhdessä liikelaitoksessa
- Liikelaitoksella on taloudellisesti ja toiminnallisesti eriytetty asema maakunnan sisällä

- Markkinoilla oleva toiminta ja soten valinnanvapauspalvelujen tuottaminen tapahtuu maakunnan yhtiöissä

Maakunnan konsernirakenne

- Maakuntalain lähtökohtana on, että maakuntavaltuusto päättää maakunnan konsernirakenteesta
  - Mitä toimintoja yhtiöitetään, montako yhtiötä ym.
- Reunaehdot lainsäädännössä:
  - Maakuntalain 15 luvun mukainen yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan toimiessa kilpailluilla markkinoilla
    - Koskee lähtökohtaisesti kaikkia toimialoja ml. tukipalvelut
  - Soten osalta yhtiöittämistä koskeva sääntely tulossa valinnanvapauslakiin
  - Tukipalveluita osin maakuntien valtakunnallisissa palvelukeskuksissa (palvelukeskukset eivät kuulu minkään maakunnan konserniin)

➢ tämä kokonaisuus käsitellään valiokunnassa erikseen

Maakuntakonserni sote-tehtävissä

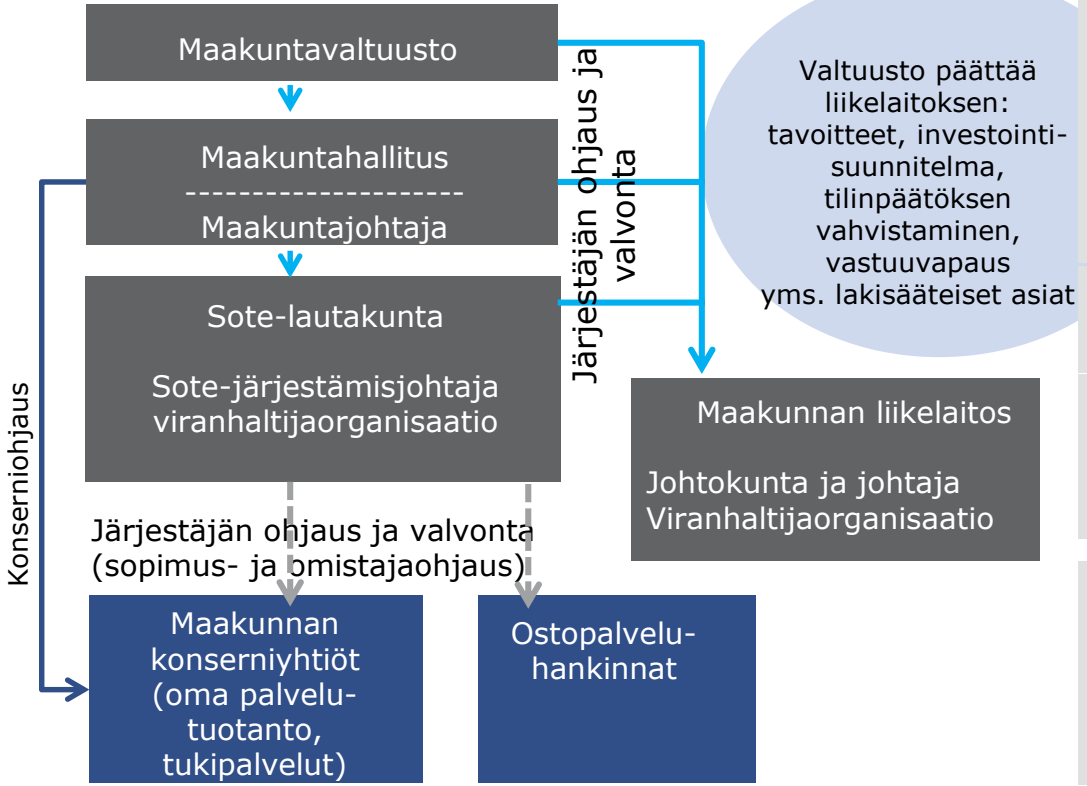

Valtuuston tehtäviin kuuluva päätöksenteko mm.
- Maakunnan hallintosääntö ja palvelutuotantostrategia (sis. liikelaitoksen tehtävät, maakunnan yhtiörakenteen ym.)
- soten yhteistyösopimuksen hyväksyminen ja sen valmisteluun osallistuminen ja niistä maakunnan alueelle johdettavat linjaukset

Maakuntahallitus:
Konserniohjaus (maakunnan konserniyhtiöt)

Maakuntajohtaja
Maakunnan virkamiesjohto ja esittely maakuntahallitukselle, konsernijohto

Soten järjestämisestä vastaava toimielin:
- Valtuuston hallintosäännössä määrittelemissä rajoissa järjestämisvastuuta ja tuottamista koskevat päätökset ja yleiset toimintalinjat
- **Sote-johtaja: järjestämisen operatiivinen johto**

Liikelaitoksen johtokunta ja johtaja:
- oman tuotannon operatiivinen ja ammatillinen johto ja oman tuotantotoiminnan järjestäminen
- Liikelaitoksen osaamista voidaan hyödyntää ostopalveluhankinnoissa ja konserniohjauksessa
- ammattilaisista koostuva johtokunta ja johtaja (ei luottamushenkilöitä)

Maakuntien yhteistyörakenteet

- Lakisääteinen yhteistoiminta

- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueet (sote-järjestämislaki 10 §)
  - 5 yhteistyöaluetta
  - alueisiin kuuluvat maakunnat säädetään valtioneuvoston asetuksella
  - maakuntien yhteistyösopimus hyväksytään alueen maakuntien maakuntavaltuustoissa.
  - lisäksi laajan ympärivuorokautisen päivystyksen palvelut ja palvelujen lakisääteinen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin (sote-järjestämislaki 11 §)
- Maakunnan muissa tehtävissä (mm. pelastustoimi)
- **Vapaaehtoinen julkisoikeudellinen yhteistoiminta** (maakuntalain 8 luku)
- **Valtakunnalliset palvelukeskusyhtiöt** (maakuntalain 16 luku)

Asukkaiden osallistuminen

- Maakuntalain 5 luvussa säädetään reunaehdoista
- Maakuntavaltuusto luo edellytykset asukkaiden osallistumiselle
  - Pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista
  - Huolehdittava osallistumisoikeuksien toteutumisesta myös palvelujen tuottajien sopimuksissa sekä liikelaitoksen hallintosäännössä
- Vaihtoehtoisia keinoja (23 §)
- Aloiteoikeus, kansanäänestys
- Lakisääteiset vaikuttamistoimielimet
  - Nuorisovaltuusto
  - Vanhusneuvosto
  - Vammaisneuvosto
  - Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin, saamen kielen vaikuttamistoimielin
- Maakunnan huolehdittava viestinnästä ja tiedottamisesta
  - Myös palvelutuottajat

Maakunnan luottamushenkilöt

- Maakuntalain 10 luvun sääntely vastaa pääosin kuntalain sääntelyä
- Maakunnan luottamushenkilöitä eivät ole maakunnan tai maakuntien yhdessä omistamien yhtiöiden hallituksen jäsenet
- Vaalikelpoisuus
  - Lähtökohtaisesti vastaava sääntely kuin kuntalaissa
  - Otettu huomioon monituottajamalli, eri palvelutuottajien vastaavassa asemassa olevien henkilöiden yhdenvertainen kohtelu
  - Rajoitettu vaalikelpoisuutta liikelaitoksen johtokunnassa
    - Vaaditaan liiketoiminnan tai ko. alan johtamisen asiantuntemus
    - Henkilö ei voi olla samanaikaisesti maakunnan toimielimessä
    - Sääntelyn tarkoituksena tuotantotoimintaa koskevan päätöksenteon erottaminen maakunnan järjestämistä koskevasta päätöksenteosta
- Sidonnaisuuksien ilmoittaminen, oikeus saada vapaata ja palkkiot, tietojensaantioikeus

Päätöksenteko- ja hallintomenettely

- Vastaa pääosin kuntalain sääntelyä
- Hallintosääntö
  - Mm. palvelujen tuottamista ja viranomaispäätöksiä koskevan toimivallan käyttö maakunnassa ja liikelaitoksessa
- Toimivallan siirtäminen (delegointi)
  - Viranhaltijatason päätöksenteko
    - laissa säädetyissä lupa, ilmoitus-, valvonta- ja toimitusmenettelyä koskevissa asioissa
    - yksilöön kohdistuvissa sote-asioissa
    - muissa laissa erikseen säädetyissä asioissa.
  - Ei säädetä erillisestä otto-oikeudesta
- Valtuuston kokousmenettely
- Esteellisyys
- Sähköiset päätöksentekotavat
- Maakuntien ilmoitukset ja tietojen saatavuus tietoverkossa

Muutoksenhaku

- Maakuntavalitus
  - Valitusoikeus maakunnan jäsenellä ja asianosaisella
  - Valtuuston päätöksestä
  - Muissa ensin oikaisuvaatimus
- Hallintovalitus on mahdollinen, jos siitä on erikseen säädetty
- Oikaisuvaatimusmenettely
  - Maakunnan toimielinten ja jaostojen sekä viranomaisten päätöksistä toimielimelle
  - Liikelaitoksen johtokunnan ja viranhaltijan päätöksistä johtokunnalle
  - Viranhaltijatasolla tehtäviksi laissa säädetyistä päätöksistä maakunnan hallintosäännössä määrätylle viranhaltijalle, oikaisuvaatimusta ei voi ratkaista alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija
- Tiedoksianto maakunnan jäsenille (nähtävillä pito) tapahtuu verkkosivuilla